

RUH TUTULMASI ve EKOLOJİK KRİZİN YÜKSELİŞİ

SAMUEL B. SOTILLOS* (TÜRKÇESİ: BÜLENT SÖNMEZ)

Giriş

Çağdaşlarımızın çoğu için, gezegenin karşı karşıya olduğu akut ekolojik sorunlardan daha acil bir sorun yoktur. Çevresel bozulma bir devrilme noktasına ulaştı, ancak nasıl böyle bir çıkmaza düştük? Daha derin bir düzeyde, bu kritik durum, bugün insanlığın ruhunu yakalayan ruhsal krizi yansıtan bir ayna olarak görülebilir. Bu, insan ruhunun ve kozmosun kendisinin daha az anlaşılmasına yol açan Aydınlanma projesinin dünyevileştirici itici gücüyle başladı.

Modern Batı psikolojisinin anomalisi, aynı kutsallıktan arındırılmış ve indirgemeci bakış açısına sahip olmasıdır. Buna karşılık, insanlığın geleneksel uygarlıkları boyunca, diğer tüm zamanlarda ve yerlerde, hissedebilir varlıklarla, çevre ve Ruh arasındaki köklü bir bağlantı kabul edilmiştir.

Rehabilite edilmiş bir kutsal kozmoloji aracılığıyla bir “ruhun bilimi”nin yeniden dirilişiyle, ekolojik krizin ruhsal kökleri restore edilebilir ve uygun bir ışık altında görülebilir. Bu makale çevresel krizin metafizik boyutunu incelemektedir. Bu çalışma için kullanılan çerçeve, dünyanın büyük bilgelik geleneklerinde bulunan içgörülerin bir uygulaması olan ezeli psikolojinin kişi-ötesi perspektifidir. Çalışmanın amacı, insanlığımız ile doğal çevre arasındaki temel ilişkiye -tüm sınırsız ve karmaşık çeşitliliğiyle- ilahi gerçekliğin bir tezahürü olarak görülen daha bütünsel bir yaklaşım önermektir.

1 Samuel Bendeck Sotillos, ruh sağlığı ve sosyal hizmetler alanında yıllarca çalışmış, maneviyat ve psikolojilerindeki arayüze odaklanmış bir psikoterapisttir. Central Coast of Californiada yaşıyor.

Ekolojik krizin gerçekliği her gün artan bir aciliyetle her yerde karşımıza çıkıyor, öyle ki Dünya Sağlık Örgütü bunu “21. yüzyılda küresel sağlığa yönelik en büyük tehdit” olarak tanımlıyor (World Health O. 2019). Sonuç olarak, dünya çapında milyonlarca insan – sekiz kişiden biri veya dünya çapında 970 milyon insan – akıl hastalığıyla yaşıyor (Institute of Health Metrics and Assessment 2022).

Benlik, diğer canlı varlıklar, çevre ve Ruh arasındaki derin bağlantı, önceki tüm zamanlarda ve yerlerde kabul edilmiş olmasına rağmen günümüzde, “hiçbir insanın bir ada olmadığı” (donne 1923, 98) ve tüm varoluşun birbirine bağlı olduğu – indirgenemez bir birlik içerdiği – çoğu zaman göz ardı edilmektedir. Bununla birlikte, insan ruhu, yaşam ağının ve onun altında yatan kozmik düzenin ayrılmaz bir parçasıdır. Bugün yaşadığımız yabancılaşmanın yüksek seviyeleriyle, herhangi bir görünür bütünlüğü ayırt etmek zordur. Eko sistemden ve çevreden yalıtılmış ve bağlantısız insan ruhu, psikolojik sağlık ve esenlik bulamadan kopuk kalır. Bedenimizde ve zihnimizde olma deneyimi, çevremizdeki dünyada olup bitenlerle yakından bağlantılıdır ve aynı şekilde, dünyada olup bitenlerden psiko-somatik düzeyde etkileniriz.

Ekoloji kelimesi, “ev” veya “konut” anlamına gelen Yunanca Oikos kelimesinden ve Latince “oeco” veya “ev” kelimesinden türemiştir. Bu nedenle ekoloji, en gerçek anlamıyla, dünyanın evimiz olarak incelenmesidir. Ama bugün gördüğümüz şey bu evin yıkımıdır.

Bu arada, ekoloji ile aynı ön eke sahip olan eko-nomi kelimesi, evimizin yönetimini ifade eder. Çevresel krizi, dünya kültürlerinin manevi gelenekleri tarafından anlatıldığı şekliyle geleneksel ekolojik bilgi aracılığıyla keşfedersek, psikoz, intihar düşüncesi, uyku bozuklukları ve diğer aşırı durumlar gibi anksiyete ve hatta depresyonun olduğunu görmek önemli bir atılım değildir.

Bugün çok yaygın olan ciddi koşullar, karasal meskenimizin kötü durumunun bir yansımasıdır. Gezegenin ölümü, bugün insanlığa yansıyan şiddetin tırmanmasında da kendini gösteriyor. Ronald David Laing (1927–1989) bize şunu kabul etmeyi önerdi: “Kendimizi yok etmeyi bırakabilirsek, başkalarını da yok etmeyi bırakabiliriz” (1972,76).

İnsan vücudundaki somatik hastalıkların birçoğunun, dünya vücuduna olanlara çok benzediğini ekleyebiliriz. Ruhun birçok yönünün ve bunların ekolojik bozulmayla ilgili düşüncelerimizi ve davranışlarımızı nasıl etkilediğinin nadiren farkında olsak da, dünya ile olan akrabalığımızı unutmamalıyız. Herhangi bir gerçek terapi bu yakınlığı kabul etmelidir. İnsan mikro kozmosu ile çevre arasındaki ilişki, bugün, önceki çağlardan çok daha fazla algılanabilir.

Dünyanın herhangi bir yerinde yoğun bir megalopoliste durabilir ve belirgin bir bozulma duygusu hissedebilirsiniz. Doğada yalnızken bile, her şeyin yolunda gitmediğini hissedebiliriz – huzurun ortasında bile. Seyyid Hüseyin Nasr, Mayıs 1966’da Chicago Üniversitesi’nde Rockefeller Vakfı derslerini verdiği sırada şunları söyledi: “İnsan ve doğa arasındaki yakın bağlantı nedeniyle, insanın iç durumu dış düzende görünür” (1968, 96).

Hem ekolojik hem de toplumsal çevre, insanda yansıtılır ve buna bağlı olarak kişi, toplumun ve onları çevreleyen dünyanın bir aynasıdır. Modernitenin Kutsal olana dayanan kozmoloji ve psikolojiyi reddetmesi, yani altta yatan bir metafizik düzene bağlı olması nedeniyle, insan ruhu ve çevre arasındaki ilişkiyi tam olarak ayırt etmek zordur. İnsanın ruh, nefis ve bedenden oluşan üçlü yapısı, manevi, aracı ve maddi alemlerde görünür. Üç temel tezahür derecesi – biçimsiz, süptil ve kaba – hem mikro kozmosta hem de makro kozmosta ontolojik olarak mevcuttur.

Ruh bir gizemdir, çünkü zamana daldırılırken aynı zamanda zamansız olana da kök salmıştır. İnsan ruhu, beden ve ruh arasındaki aracı alana aittir, ancak her iki boyutta da pay sahibidir. Bu nedenle çevre ruhtan ayrılmaz, ruh da daha yüksek tezahür derecelerinde köklenir ve bunların tümü indirgenemez bir bütünlük içerir. Ekolojik bozulmayı anlamak için, bugün, çevre

ve tüm canlı varlıklar arasında kalıcı bir birlik görme yeteneği ile birlikte insan ruhunun metafiziksel bir anlayışı gerektirdiğini görüyoruz.

Çevrenin Aynası Olarak İnsan Ruhü

Açık olmak gerekirse, insanlığın refahı ile gezegenin ve onun yaşam biçimlerinin kaygıları arasında asla keskin bir ayrım olamaz. Doğal çevre ile aramızdaki uyum eksikliği, kişi ve Ruh arasındaki kayıp dengeğin bir yansımasıdır. “Çoğu zaman bir çevre krizinden söz ederiz, [ama] asıl kriz çevrede değil; insan kalbindedir” (Ekümenik Patrik Bartholomew 2012, 172) gerçeğini hatırlamak çok önemlidir. Bu açmaz, gerçeklikle olan kusurlu ilişkimizden kaynaklanır: düşünme biçimimiz, kendimizi görme biçimimiz ve inşa ettiğimiz dünya görüşü.

İnsanlığı bir “köprü” veya pontifex – dolayısıyla cennet ve dünya arasında bir “köprü yapıcı” olarak görürsek, kişinin benzersizliği daha iyi takdir edilebilir. O halde insanın gerçek amacı, Kutsal’a uygun olarak yaşamak ve dış ve iç boyutlarımızı daha iyi bütünleştirmektir. Aslında gelişen bir çevre, insan ruhunun istikrarına bağlıdır: “Dış dünyanın durumu, yalnızca insan ruhunun genel durumuna karşılık gelmez; o da bir anlamda o duruma bağlıdır” (Sirâc ad-Dîn 1996, 21).

Modernizmden önce, dünyanın geleneksel kültürlerinin ekolojik bilgisi, insanı yatay ve dikey boyutların kesişimi olarak görüyordu: yani, hem jeomorfik (dünyaya ait) hem de teomorfik (Ruha ait). Aslında, Kathleen Raine’in (1908–2003) gözlemediği gibi, “hayatın kutsallığı duygusu insan normudur” (1991, 28). İnsanlık, doğal dünya ve ilahi olan arasındaki iç içe geçmiş bağ, tüm sapiential geleneklerin merkezi bir kavrayışı olmasına rağmen, çağdaş psikoloji hala bu temel ilişkiyi tam olarak kavrayamamaktadır.

Psikoloji disiplini, insanlığın ruhsal krizini körükleyen çevresel bozulmanın özünde yatan şeyin Kutsallık duygusunun kaybı olduğunu farkında değil. Theodore Roszak (1933–2011; 1972, xxiii) bu krize şu şekilde değiniyor:

“Ne de olsa, şu anda çok geç dikkat çeken ekolojik kriz, bozulmuş bir ruhun kaçınılmaz olarak dışa dönmesinden başka nedir? İçerisi neyse, dışarı da o. On birinci saatte, içimizdeki ilerlemiş hastalığın ilk fark edilebilir semptomlarının çoğu için, fiziksel ortamın kendisi, içsel durumumuzun dışa dönük bir aynası olarak birdenbire önümüzde belirir.”